

Napomena s objašnjenjem uz prijedlog revizije Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju za razdoblje 2014.–2020.¹

Komisija radi savjetovanja objavljuje prijedlog revizije Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju za razdoblje 2014.–2020. („**Smjernice EEAG**”). Građani i dionici pozivaju se da iznesu svoja stajališta o ovom prijedlogu i o tome kako bi revidirane smjernice na troškovno učinkovit način doprinijele ostvarenju ciljeva zelenog plana EU-a u pogledu ugljične neutralnosti, energetske i resursne učinkovitosti i kružnosti, bioraznolikosti i smanjenja onečišćenja, uz istodobno ograničavanje mogućeg narušavanja tržišnog natjecanja. Ovo javno savjetovanje trajat će osam tjedana. Osim toga, kako je već najavljeno u početnoj procjeni učinka, održat će se sastanak s državama članicama radi prikupljanja povratnih informacija o nacrtu smjernica koji je predmet savjetovanja. Informacije prikupljene u okviru ovog javnog savjetovanja uključit će se u procjenu učinka na kojoj će se temeljiti revizija.

Komisija je u studenome 2020. objavila početnu procjenu učinka kako bi građane i dionike obavijestila o inicijativi za reviziju Smjernica EEAG te pokrenula otvoreno javno savjetovanje na temelju upitnika kako bi od dionika prikupila povratne informacije koje će se uključiti u reviziju. Glavna uprava za tržišno natjecanje istodobno je na razini cijele Europe objavila poziv sudjelovanje u raspravi o tome kako se politikom tržišnog natjecanja EU-a na najbolji način može poduprijeti zeleni plan. Nakon toga je 4. veljače 2021. u organizaciji izvršne potpredsjednice Margrethe Vestager održana konferencija na kojoj su iznesena različita gledišta o toj važnoj temi koja su isto tako uključena u ovu reviziju.

Svrha je ove napomene pojasniti cilj i područje primjene prijedloga ove revizije. Ova napomena prateći je dokument uz javno savjetovanje o predloženim Smjernicama o državnim potporama za klimu, zaštitu okoliša i energiju, koje će na snagu stupiti 2022. („**Smjernice**”).

1. Kontekst

Komisija je europski zeleni plan svrstala među glavne prioritete u cilju preobrazbe EU-a u pravedno i prosperitetno društvo s modernim, resursno učinkovitim i konkurentnim gospodarstvom. Svoje ambicije u području klime Komisija je 2019. potvrdila Komunikacijom o europskom zelenom planu², u kojoj je postavljen cilj postizanja nulte neto stope emisija stakleničkih plinova do 2050. Kako bi se pobrinula da EU odgovorno krene na put prema postizanju klimatske neutralnosti do 2050., Komisija je predložila i smanjenje emisija stakleničkih plinova za najmanje 55 % do 2030³. Ti su ambiciozni ciljevi sadržani u predloženom tekstu propisa o klimi.

Za ostvarenje ciljeva ugljične neutralnosti, energetske i resursne učinkovitosti i kružnosti, smanjenja onečišćenja, bioraznolikosti i praćenja prelaska na zeleno gospodarstvo bit će potrebni znatan trud i ciljane potpora. Kako bi se ostvarila ambicija utvrđena u zelenom planu, bit će potrebna znatna ulaganja, uključujući daljnja ulaganja u obnovljivu energiju. Komisija je procijenila da će za postizanje odnedavno povećanih klimatskih i energetskih ciljeva za 2030. biti potrebna dodatna godišnja ulaganja u iznosu od 350 milijardi EUR. Zbog razmjera tog ulagačkog izazova potrebno je

¹ SL C 200, 28.6.2014., str. 1.–55.

² Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Europski zeleni plan”, 11. prosinca 2019., COM(2019) 640 final.

³ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Povećanje klimatskih ambicija Europe za 2030. Ulaganje u klimatski neutralnu budućnost za dobrobit naših građana”, 17. rujna 2020., COM(2020) 562 final.

mobilizirati i privatni sektor i javna sredstva na troškovno učinkovit način. To će utjecati na sve sektore, a time i na gospodarstvo u cjelini.

Pravila o državnim potporama imat će važnu ulogu u omogućavanju ostvarenja ciljeva europskog zelenog plana i mehanizma za pravednu tranziciju. U Komunikaciji o europskom zelenom planu izričito se navodi da bi pravila o državnim potporama trebala revidirati kako bi odražavala te ciljeve politike, podržavala troškovno učinkovit prijelaz na klimatsku neutralnost i olakšala postupno ukidanje subvencija za fosilna goriva, posebno ona koja najviše onečišćuju, uz istodobno osiguravanje jednakih uvjeta na unutarnjem tržištu.

Aktualne Smjernice EEAG, koje su na snagu stupile 2014., prestaju važiti 31. prosinca 2021. Stoga je cilj da nove Smjernice stupe na snagu na početku 2022.

Komisija je 2019. provela provjeru prikladnosti paketa za modernizaciju sustava državnih potpora koja je objavljena 30. listopada 2020.⁴

Rezultati su pokazali da su Smjernice EEAG i pravila iz Uredbe o općem skupnom izuzeću (GBER) u pogledu zaštite okoliša i energije općenito pripomogli ispunjenju klimatskih ciljeva, ali da bi određene aspekte trebalo pojednostavniti i modernizirati tako da se narušavanje trgovine i tržišnog natjecanja svede na najmanju moguću mjeru. Osim toga, za europski zeleni plan potrebno je šire i dublje preispitivanje Smjernica EEAG kako bi se u potpunosti odgovorilo na izazov zelenog plana.

Revizija Smjernica temelji se na evaluaciji i raznim izvorima dokaza i podataka, uključujući sudsku praksu, vanjsku studiju i doprinose dionika. Komisija je prikupila mišljenja dionika u okviru otvorenog javnog savjetovanja provedenog 2020. To će se sada dopuniti i povratnim informacijama primljenima u okviru ovog javnog savjetovanja.

Istodobno, u tijeku je i djelomična revizija relevantnih odredbi GBER-a kojima se dopunjuju odredbe utvrđene u ovim Smjernicama. Javno savjetovanje o prijedlogu tih revidiranih odredbi očekuje se u ljeto 2021.

2. Objašnjenje revizije

Dva glavna sastavna elementa revizije jesu:

- proširenje područja primjene Smjernica na nova područja (npr. čistu mobilnost, bioraznolikost) i sve tehnologije kojima se može ostvariti zeleni plan, čime se omogućuju viši iznosi potpora (100 % manjka financijskih sredstava) i novi instrumenti potpore (npr. ugovori za kompenzaciju razlike u odnosu na ugljik);
- fleksibilizacija pravila spojivosti s pojednostavljenom procjenom međusektorskih mjera i općenitim ukidanjem pojedinačnih prijava za velike zelene projekte u okviru odobrenih programa.

Zbog proširenja područja primjene Smjernica bit će potrebne zaštitne mjere kako bi se potpore usmjerile tamo gdje su potrebne za poboljšanje zaštite okoliša, bile ograničene na ono što je potrebno za postizanje okolišnih ciljeva te da ne bi dovele do narušavanja tržišnog natjecanja ili ugrozile cjelovitost unutarnjeg tržišta. Revizijom se osim toga želi osigurati usklađenost i dosljednost s relevantnim zakonodavstvom i politikama EU-a u području okoliša i energije.

⁴ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2044-Fitness-check-of-2012-State-aid-modernisation-package-railways-guidelines-and-short-term-export-credit-insurance>

Kad je riječ o postupnom ukidanju subvencija za fosilna goriva, u predloženim Smjernicama objašnjava se da u pravilu općenito nije vjerojatno da će se mjerama koje uključuju potporu za fosilna goriva koja najviše onečišćuju ostvariti pozitivni učinci na okoliš i da one često imaju znatan negativan utjecaj jer na tržištu mogu povećati negativne vanjske učinke na okoliš. Isto vrijedi i za mjere koje uključuju nova ulaganja u prirodni plin, osim ako se dokaže da su ulaganja spojiva s klimatskim ciljem Unije za 2030. i ciljem postizanja klimatske neutralnosti do 2050. Stoga smo u predloženim Smjernicama naveli da za takve mjere nije vjerojatan pozitivan zaključak testa ravnoteže (te da stoga nije vjerojatno da će državna potpora biti moguća).

Kad je riječ o reviziji relevantnih odredbi GBER-a, cilj je da se zelena ulaganja dodatno olakšaju proširenjem područja primjene na vodeća područja kao što su infrastruktura za čistu mobilnost i bioraznolikost te preispitivanjem odredbi o energetske učinkovitosti zgrada i učinkovitoj uporabi resursa kako bi postale operativnije. Osim toga, pravila će biti fleksibilnija u pogledu definicije prihvatljivih troškova i intenziteta potpore.

U sljedećim odjeljcima ukratko su prikazane glavne izmjene koje Komisija razmatra u ovoj fazi revizije. Tekst nacrtu Smjernica koji se predlaže za savjetovanje nije konačan i ponovno će se ocijeniti s obzirom na povratne informacije i dokaze dobivene u okviru ovog javnog savjetovanja.

3. Potpore za smanjenje i uklanjanje emisija stakleničkih plinova, uključujući putem potpora za energiju iz obnovljivih izvora

Kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri olakšalo postizanje klimatskih ciljeva Unije, područje primjene predloženih Smjernica proširuje se na sve tehnologije kojima se smanjuju staklenički plinovi i poboljšava energetska učinkovitost. U ovom odjeljku Smjernica namjerno se izbjegava navođenje konkretnih tehnologija jer je namjera omogućiti sve tehnologije i pristupe kojima se može osigurati i doprinijeti tome da Smjernice budu što održivije u budućnosti. Međutim, potpora za obnovljivu energiju bila bi u potpunosti obuhvaćena tim odjeljkom, a posebni programi za obnovljivu energiju i dalje bi bili mogući u okviru tih pravila kako bi se osiguralo da države članice imaju potrebne alate za potporu postizanju ciljeva Unije u pogledu energije iz obnovljivih izvora.

Za smanjenje emisija stakleničkih plinova i/ili poboljšanje energetske učinkovitosti bit će moguće potpore za ukupne neto dodatne troškove okolišno prihvatljivijih ulaganja i djelatnosti, a potpore će se moći pružati u različitim oblicima, uključujući ugovore za kompenzaciju razlike, podložno pravilima kojima se osigurava da formiranje tržišnih cijena nije neopravdano narušeno.

Kako bi se povećala transparentnost i osiguralo da dodatna fleksibilnost bude dobro odmjerena i potaknulo sudjelovanje dionika u osmišljavanju mjera potpore, Smjernicama se uvodi obveza provedbe javnog savjetovanja o glavnim značajkama predviđenog programa u određenim okolnostima.

Kako bi se osiguralo da im je potpora nužna i kako bi ih se odvratilo od potpora za ulaganja koja su manje isplativa u smislu smanjenja emisija ugljičnog dioksida, države članice morat će jasno utvrditi trošak za sve vrste projekata kojima dodjeljuju potpore u području zaštite klime u smislu iznosa potpore po jedinici postignutog smanjenja emisija stakleničkih plinova (smanjenje u EUR/t ekvivalenta CO₂). Međutim, neće se zahtijevati primjena tog parametra kao osnove za odabir projekata kojima će se dodijeliti potpora.

Kako bi se smanjile prekomjerne naknade i narušavanje tržišta, konkurentni natječaj standardni je mehanizam za dodjelu potpora i određivanje razine potpore. Osim ako je opravdano, natječaj bi u mjeri u kojoj je to moguće trebao biti otvoren konkurentnim tehnologijama kojima se u državi članici može ostvariti predviđeni cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova.

Komisija također izričito traži očitovanja o uključivanju potpore za uklanjanje stakleničkih plinova iz okoliša u područje primjene Smjernica. Tehnologije koje omogućuju uklanjanje stakleničkih plinova iz okolnog zraka mogu doprinijeti postizanju ciljeva EU-a, ali ne bi trebale dovesti do smanjenja napora u korištenju bilo kojeg drugog dostupnog sredstva za izbjegavanje ili smanjenje emisija. Nadalje, postoje slučajevi privatnih, nesubvencioniranih ulaganja u uklanjanje stakleničkih plinova, što upućuje na to da potpore možda nisu uvijek potrebne. Primjedbe će biti važna osnova za utemeljenu odluku o tome bi li područje primjene Smjernica trebalo uključivati uklanjanje stakleničkih plinova iz okoliša.

4. Ostale potpore za zaštitu okoliša

4.1. Potpore za poboljšanje energetske učinkovitosti zgrada i njihove učinkovitosti u zaštiti okoliša

Kako bi se postigao cilj smanjenja emisija za najmanje 55 % do 2030., EU mora smanjiti emisije stakleničkih plinova iz zgrada za 60 %. U Komunikaciji Komisije o valu obnove⁵ postavljen je cilj da se stopa obnove u sljedećih deset godina barem udvostruči i da se osigura da se obnovama ostvari veća energetska učinkovitost i učinkovita uporaba resursa.

Kako bi se olakšala temeljita obnova, države članice moći će kombinirati potpore za poboljšanje energetske učinkovitosti zgrada s potporama za sva ulaganja kojima se poboljšava njihova energetska učinkovitost ili učinkovitost u zaštiti okoliša, kao što su infrastruktura za proizvodnju i skladištenje obnovljive energije u krugu zgrade, stanice za punjenje električnih vozila i oprema za digitalizaciju.

Kako bi se osiguralo da se potporom ostvari stvarno poboljšanje energetske učinkovitosti, bit će potrebna minimalna razina uštede energije. Mjere potpore kojima se potiče znatna ušteda energije ispunjavat će uvjete za zeleni dodatak.

Predložene smjernice sadržavaju posebna pravila o potporama za pružatelje energetske usluge radi lakšeg sklapanja ugovora o energetskom učinku.

4.2. Potpore za čistu mobilnost

Kako bi se do 2050. postigao cilj klimatske neutralnosti, u europskom zelenom planu utvrđena je potreba za smanjenjem emisija iz prometnog sektora za 90 %. U Komunikaciji Komisije o Strategiji za održivu i pametnu mobilnost⁶ potvrđena je ambicija europskog zelenog plana i utvrđene su ključne etape koje pokazuju put kojim ovaj sektor mora ići kako bi se ostvario taj cilj⁷.

Kako bi se olakšao prijelaz na čistu mobilnost, prema predloženim smjernicama moći će se odobriti potpora za nabavu čistih transportnih vozila (koja se upotrebljavaju u zračnom, cestovnom i željezničkom prijevozu, prijevozu unutarnjim plovnim putovima te pomorskom i obalnom prijevozu putnika i tereta), uključujući vozila na prirodni plin ako predstavljaju neophodnu prijelaznu tehnologiju na putu prema mobilnosti s nultom stopom emisija, ili za naknadno opremanje transportnih vozila. Osim toga, područje primjene Smjernica proširit će se kako bi se državama

⁵ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Val obnove za Europu – ozelenjivanje zgrada, otvaranje radnih mjesta, poboljšanje života“, 14. listopada 2020., COM(2020) 662 final.

⁶ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Strategija za održivu i pametnu mobilnost – usmjeravanje europskog prometa prema budućnosti“, 9. prosinca 2020., COM(2020) 789 final.

⁷ Među njima je ambicija da do 2030. na cestama bude najmanje 30 milijuna automobila i 80 000 kamiona s nultim emisijama te da do 2050. gotovo svi automobili, kombiji, autobusi i nova teška vozila budu vozila s nultim emisijama.

članicama omogućila dodjela potpora za uvođenje javno dostupne infrastrukture za punjenje i opskrbu gorivom koja je nužna za upotrebu čistih vozila, ali bez istiskivanja privatnih ulaganja u tom sektoru.

Kao opće pravilo, potpore se dodjeljuju na temelju konkurentnih natječajnih postupaka kako bi se osiguralo da budu ograničene na najnižu potrebnu razinu. Kad je riječ o potporama za čista vozila, Smjernicama bi se državama članicama pružila fleksibilnost u utvrđivanju najprikladnijeg oblika potpore te bi se omogućilo pokrivanje cjelokupnog dodatnog troška vlasništva. Kad je riječ o infrastrukturi za punjenje i opskrbu gorivom, države članice moći će financirati projekte do punog iznosa manjka financijskih sredstava.

4.3. Potpore za učinkovitu uporabu resursa i podupiranje prelaska na kružno gospodarstvo

Akcijskim planom za kružno gospodarstvo (CEAP)⁸, čiji je cilj ubrzati prelazak EU-a na kružno gospodarstvo u okviru korjenitih promjena koje se promiču europskim zelenim planom, izričito se poziva na to da se ciljevi povezani s učinkovitom uporabom resursa uzmu u obzir u kontekstu revizije Smjernica.

Smjernice će sadržavati novi odjeljak o učinkovitoj uporabi i kružnosti resursa koji će obuhvaćati potpore za ulaganja kojima se poboljšava učinkovita uporaba resursa i za sprečavanje, pripremu za ponovnu uporabu ili recikliranje te recikliranje otpada ili drugih proizvoda, materijala ili tvari.

Izračun prihvatljivih troškova temeljit će se na utvrđivanju protučinjeničnog scenarija kako bi se osiguralo da potpora bude ograničena na naknadu troškova zaštite okoliša. Alternativna metoda izračuna predlaže se za slučajeve u kojima se ne može utvrditi protučinjenični scenarij. Maksimalni intenzitet potpore iznosit će 40 % prihvatljivih troškova, s dodacima za MSP-ove, ulaganja koja se nalaze u potpomognutim područjima i projekte ekoloških inovacija. Potpore se mogu dodjeljivati i na temelju konkurentnog natječajnog postupka.

Potpore za operativne troškove mogu se dopustiti na prijelaznoj osnovi samo za odvojeno prikupljanje i razvrstavanje otpada ili drugih proizvoda, materijala ili tvari u odnosu na određene tokove ili vrste otpada radi pripreme za ponovnu uporabu ili recikliranje.

4.4. Ostale potpore za zaštitu okoliša

Smanjenje onečišćenja

Novi odjeljak obuhvaćat će potpore za sprečavanje ili smanjenje onečišćenja i emisija koje nisu staklenički plin (npr. dušikovi oksidi, sumporov dioksid, buka, fosfat itd.).

Kako bi se osiguralo da su potpore usmjerene na ulaganja koja imaju pozitivan učinak na smanjenje onečišćenja, od država članica zahtijevat će se da izmjere koristi svojih mjera za okoliš. Kako bi se pojednostavnio izračun prihvatljivih troškova, predloženim smjernicama predviđaju se alternativna pravila razmjernosti ako se ne može utvrditi protučinjenični scenarij. Maksimalni intenzitet potpore iznosit će 40 % prihvatljivih troškova, s dodacima za MSP-ove i ulaganja koja se nalaze u potpomognutim područjima. Potpore se mogu dodjeljivati i na temelju konkurentnog natječajnog postupka.

Na potpore u obliku trgovanja dozvolama primjenjivat će se posebna pravila.

⁸ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Novi akcijski plan za kružno gospodarstvo Za čišću i konkurentniju Europu“, 11. ožujka 2020., COM(2020) 98 final.

Obnova i bioraznolikost

Područje primjene predloženih smjernica proširuje se kako bi se obuhvatile ne samo potpore za dekontaminaciju nego i potpore za obnovu prirode i ekosustava te zaštitu i obnovu bioraznolikosti.

Predloženim Smjernicama državama članicama omogućuje se da pokriju razliku između 100 % troškova projekta dekontaminacije, obnove ili bioraznolikosti i povećanja vrijednosti lokacije zbog iz dekontaminacije ili obnove. U skladu s načelom „onečišćivač plaća” potpora se ne može dodijeliti subjektu odgovornom za sprečavanje i zaustavljanje uništavanja ili onečišćenja okoliša, osim ako je to potrebno radi povećanja opsega ili ambicioznosti projekta dekontaminacije ili obnove izvan okvira njegovih pravnih obveza.

Smanjenje poreza

S obzirom na poreznu autonomiju država članica i kako bi im se ponudila fleksibilnost pri osmišljavanju mjera u obliku smanjenja poreza, predložene Smjernice sadržavaju poseban odjeljak u kojem se navode ciljani kriteriji spojivosti (npr. pojednostavnjenje, posebno u smislu izuzeća od zahtjeva u pogledu konkurentnog natječaja). Ovaj je odjeljak podijeljen na dva pododjeljka: i. smanjenja poreza ili naknada za zaštitu okoliša koji su potrebni za određene resursno intenzivne sektore (nastavak provedbe postojećih odredbi iz odjeljka 3.7.1. Smjernica EEAG iz 2014.); ii. smanjenje poreza i/ili parafiskalnih nameta čiji je primarni cilj zaštita okoliša, tj. poticanje korisnika na provedbu projekata ili djelatnosti koji dovode do manjeg onečišćenja ili potrošnje resursa.

Potpore ne smije premašiti uobičajenu stopu ili iznos poreza ili nameta koji bi se inače primjenjivao. Ovisno o tome je li riječ o potpori za ulaganje ili operativnoj potpori, primjenjuju se dodatne posebne zaštitne mjere.

5. Potpore u energetske sektoru

5.1. Potpore za sigurnost opskrbe električnom energijom

U predloženim Smjernicama u većini su slučajeva zadržana pravila iz Smjernica EEAG iz 2014. koja uključuju glavne aspekte sektorskih propisa i kodificiraju sudsku praksu od 2014., pri čemu se posebno pojašnjava da se Smjernice primjenjuju i na mjere povezane sa zagušenjem mreže i upravljanom potrošnjom.

Predloženim Smjernicama državama članicama omogućit će se provedba još zelenijih mjera sigurnosti opskrbe (npr. određivanjem strogih nacionalnih graničnih vrijednosti emisija ili uključivanjem drugih kriterija zaštite okoliša u svoje mjere sigurnosti opskrbe).

Kako bi se povećala transparentnost i potaknulo sudjelovanje dionika u osmišljavanju tih složenih mjera potpore, u određenim okolnostima uvest će se obveza provedbe javnog savjetovanja.

5.2. Potpore za energetske infrastrukturu

Pravila o državnim potporama za energetske infrastrukturu djeluju u kontekstu u kojem se mnogi, posebno veći projekti, sufinanciraju iz strukturnih fondova EU-a. Osim toga, namjera je da se znatan iznos izdvajanja iz Fonda za oporavak i otpornost (RRF) u okviru vodeće inicijative „Energija” namijeni za posebne infrastrukturne projekte. U predloženim Smjernicama jasno bi se ponovilo da se problemi s državnim potporama javljaju samo kad se infrastrukturu upravlja izvan prirodnih i pravnih monopola mrežnih operatora.

Područje primjene predloženih Smjernica proširilo bi se i na nove kategorije infrastrukture koje su od uvođenja postojećih Smjernica EEAG zauzele istaknutije mjesto, kao što su cjevovodi predviđeni za vodik i plinove iz obnovljivih izvora, te na druge nove kategorije infrastrukture koje bi se mogle

pojaviti u narednim godinama. Ulaganja u te nove kategorije infrastrukture procjenjivala bi se i na temelju općih načela procjene u pogledu razmjernosti i izbjegavanja narušavanja tržišnog natjecanja.

Naposljetku, kako bi se spriječila ovisnost o infrastrukturnim postrojenjima povezanim s fosilnim gorivima, uvest će se dodatne zaštitne mjere za potporu ulaganjima u infrastrukturu za prirodni plin (npr. terminale za ukapljeni prirodni plin), primjerice tako što će se zahtijevati da plinska infrastruktura bude spremna za vodik ili da na neki drugi način ne stvara učinak ovisnosti. Infrastruktura za druge oblike fosilnih goriva (poglavito nafte) ne bi bila uključena u predložene smjernice.

5.3. Potpore za centralizirano grijanje i hlađenje

Kad je riječ o centraliziranom grijanju i hlađenju, zadržat će se pojednostavnjenja uvedena Komunikacijom o SEIP-u⁹ i predloškom za državne potpore u okviru RRF-a.¹⁰ Tim se pravilima: a) otvara mogućnost procjene razmjernosti potpore za mrežu i izvor toplinske energije s obzirom na manjak financijskih sredstava (tj. tako da se u obzir ne uzimaju prethodni intenziteti potpore) i b) pojašnjava da se, ako se ulaganjem u unaprjeđenje još ne postiže norma energetske učinkovitosti, potpora ipak može odobriti pod uvjetom da se s daljnjim unaprjeđenjem radi postizanja energetske učinkovitosti krene u roku od tri godine.

U tom slučaju uvest će se i dodatne zaštitne mjere protiv učinka ovisnosti za projekte centraliziranog grijanja koji uključuju fosilna goriva. U skladu s općim pristupom opisanim u odjeljku 2., predloženim Smjernicama objašnjava se da potpora za novu proizvodnju toplinske energije koja se temelji na fosilnim gorivima koja najviše onečišćuju vjerojatno neće biti moguća s obzirom na odsutnost pozitivnih učinaka na okoliš i dodatne negativne učinke takve potpore. Međutim, pozitivni učinci vjerojatno bi se mogli utvrditi za potporu unaprjeđenju mreža za prijenos toplinske energije oko elektrana na fosilna goriva, pod uvjetom da to ne dovede do povećane proizvodnje energije na temelju fosilnih goriva (npr. priključivanjem dodatnih potrošača).

Kako bi poduprle projekte centraliziranog grijanja koji uključuju plin, države članice moraju objasniti kako će osigurati usklađenost ulaganja s cjelokupnom strategijom za postizanje cilja klimatske neutralnosti Unije do 2050.

5.4. Potpora za zatvaranje postrojenja koja upotrebljavaju ugljen, treset i naftni škriljevac;

Odmak od proizvodnje električne energije iz ugljena, treseta i naftnog škriljevca jedan je od najvažnijih pokretača smanjenja emisija ugljikova dioksida u energetskom sektoru Unije. Predložene Smjernice uključivat će pravila spojivosti koja se primjenjuju na dvije vrste mjera potpore koje države članice mogu poduzeti kako bi podržale zatvaranje elektrana u kojima se spaljuju ugljen (uključujući i kameni ugljen i lignit), treset ili naftni škriljevac te potencijalno obustavile i rudarske djelatnosti povezane s tim gorivima (koje se zajedno nazivaju „djelatnosti povezane s ugljenom, tresetom i naftnim škriljevcem”).

Prvi pododjeljak odnosi se na potporu koju države članice dodjeljuju kao naknadu za rano zatvaranje profitabilnih djelatnosti na temelju ugljena, treseta i naftnog škriljevca, posebno za izmaklu dobit. Ako je moguće, iznos potpore utvrdit će se konkurentnim natječajnim postupcima. Kako bi se osigurala provedba najučinkovitijih projekata, bit će potrebno i mjerenje koristi za okoliš.

⁹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Plan ulaganja za održivu Europu Plan ulaganja za europski zeleni plan”, 14. siječnja 2020., COM(2020) 21 final.

¹⁰ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/template_RFF_district_heating.pdf

Drugi pododjeljak odnosi se na potporu koju države članice dodjeljuju radi pokrivanja izvanrednih socijalnih troškova i troškova zaštite okoliša koji proizlaze iz zatvaranja nekonkurentnih djelatnosti na temelju ugljena, treseta i naftnog škriljevca. U predloženim Smjernicama utvrđene su kategorije obuhvaćenih prihvatljivih troškova. Troškovi koji proizlaze iz neusklađenosti s propisima o zaštiti okoliša i troškovi povezani s trenutačnom proizvodnjom neće biti prihvatljivi.

6. Potpore u obliku smanjenja naknada za električnu energiju za velike potrošače energije

Preobrazba gospodarstva EU-a u skladu s europskim zelenim planom djelomično se financira iz naknada za potrošnju električne energije. U tom smislu vjerojatno je da će države članice takve politike i dalje financirati iz naknada te je stoga moguće da se te naknade povećaju. Za određene gospodarske sektore koji su posebno izloženi međunarodnoj trgovini i koji se uvelike oslanjaju na električnu energiju za stvaranje svoje vrijednosti, plaćanje takvih naknada može dovesti do znatnog dodatnog financijskog opterećenja. Stoga je Smjernicama EEAG državama članicama omogućeno uvođenje selektivnih smanjenja iznosa tih naknada. Predloženim Smjernicama i dalje bi se dopuštala smanjenja pristojbi kako bi se ispravio povećani rizik da se djelatnosti u prihvatljivim sektorima premjeste izvan Europske unije na lokacije na kojima okolišna disciplina ne postoji ili je manje ambiciozna. Komisija je te sektore i uvela zahtjeve u pogledu razmjernosti uzimajući u obzir da bi se, ako su smanjenja previsoka ili dodijeljena prevelikom broju potrošača električne energije, moglo ugroziti ukupno financiranje potpore za energiju iz obnovljivih izvora te snažno narušiti tržišno natjecanje i trgovinu.

Prihvatljivost se utvrđuje na temelju pragova električnog intenziteta i intenziteta trgovine na razini sektora. Sektori su prihvatljivi ako imaju trgovinski intenzitet od najmanje 20 % na razini Unije i električni intenzitet od najmanje 10 % na razini Unije. Osim toga, Komisija smatra da sličan rizik postoji u sektorima s električnim intenzitetom od najmanje 7 % i s intenzitetom trgovine od najmanje 80 %. Prag intenziteta trgovine od 20 % u skladu je s metodologijama koje se upotrebljavaju za utvrđivanje popisa sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika u okviru sustava EU-a za trgovanje emisijama¹¹ i popisa sektora za koje se smatra da su izloženi stvarnom riziku od istjecanja ugljika zbog neizravnih troškova emisija u skladu sa Smjernicama za državne potpore za ETS¹². Nadalje, Komisija smatra da znatan rizik od premještanja aktivnosti u prihvatljivim sektorima izvan Europske unije proizlazi iz predmetnih pristojbi samo ako ukupna kumulativna razina tih pristojbi (prije sniženja) dosegne minimalnu razinu troškova po MWh.

Kako bi se u obzir uzeli još ambiciozniji ciljevi zelenog plana i kodificirala postojeća praksa Komisije, područje primjene smanjenja proširit će se na sve socijalne naknade i naknade za smanjenje emisija ugljičnog dioksida. Smatra se da je nepovoljan konkurentski položaj velikih potrošača energije osobito prisutan ako naknade za električnu energiju dosegnu određeni minimalni prag. Smanjene naknade smatrat će se razmjernima ako poduzetnici plaćaju najmanje 25 % predmetnih naknada. Međutim, postojala bi i mogućnost da se vlastiti doprinos poduzetnika ograniči na 1,5 % njihove bruto dodane vrijednosti. Predlaže se i djelomično usklađivanje odredbi o smanjenjima za velike potrošače energije sa smjernicama za sustav trgovanja emisijama, uključujući uvođenje zelenih uvjeta.

Komisija posebno traži očitovanja o sljedećem: i. je li navedena metodologija prikladna za utvrđivanje sektora koji su posebno izloženi riziku od preseljenja izvan Europske unije, uz istodobno smanjivanje prethodno navedenih rizika u pogledu narušavanja tržišnog natjecanja i trgovine te

¹¹ Delegiranoj odluci Komisije (EU) 2019/708 od 15. veljače 2019. o dopuni Direktive 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu utvrđivanja sektora i podsektora koji se smatraju izloženima značajnom riziku od istjecanja ugljika, za razdoblje od 2021. do 2030.,

¹² Komunikacija Komisije Smjernice za određene mjere državne potpore povezane sa sustavom trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova nakon 2021., 21. rujna 2020., C(2020) 6400 final

nedostatka dostatnih sredstava za potporu za energiju iz obnovljivih izvora i ii. koja bi trebala biti minimalna kumulativna razina po MWh predmetnih pristojbi koja je potrebna kako bi se omogućila smanjenja.